
Obsah

Předmluva	11
I. Základy socialistické pedagogiky (Hájková)	13
Výchova jako společenský jev	14
Výchova a vývoj společnosti	14
Podstata, úloha a význam výchovy	15
Komunistická výchova	16
Činitelé vývoje a utváření osobnosti	17
Složky výchovy a jejich úloha v práci zdravotnických pracovníků	19
Činitelé pedagogického procesu — objekt a subjekt ve výchově	21
Profil pedagoga	22
Rysy osobnosti pedagoga	23
Předmět a základní kategorie v socialistické pedagogice	24
Pedagogické zásady	26
Speciální pedagogika	28
Pedagogická diagnostika	30
Význační světoví pedagogové	31
Jan Amos Komenský	32
Jean-Jacques Rousseau	33
Jan Jindřich Pestalozzi	35
Naděžda Konstantinovna Krupská	36
Anton Semjonovič Makarenko	37
II. Úvod do ontogeneze (Bokorová)	39
Pojem ontogeneze	39
Ontogenetické studium a jeho význam	39
Povaha ontogenetických změn	40
Dialektický charakter ontogeneze	41
Vývojový princip diferenciacie, integrace a nerovnoměrnosti	42
Vliv sociálních podmínek na ontogenezi člověka	44
Přírodně společenská povaha a měnlivost lidské ontogeneze	44
Vývojové normy	45
Členění ontogeneze	46
Vývojové mechanismy zrání a učení	47
Procesy učení a jejich základní principy	48

Socializační proces	50
Závěry	53
III. Prenatální a novorozenecké období (Damborská)	55
Význam prenatálního období	55
Vznik vrozených vlastností a defektů	56
Příčiny vrozených defektů	58
Prevence	59
Medicínské, psychologické a sociální důsledky a komplikace vrozených vad	59
Psychologie a důsledky nedonošených plodů	61
Novorozeneček	62
Charakteristika novorozeneckého období	62
Vrozené potřeby novorozenců	62
Biologické potřeby novorozenců	63
Psychické potřeby novorozenců	66
Smyslové vnímání	66
Motorika	68
Reč	72
City (emoce)	73
Návyky a zlovyky	74
IV. Období útlého věku	77
Charakteristika útlého věku (Damborská)	77
Klíčové momenty vývoje v kojeneckém věku (Damborská)	78
Klíčové momenty vývoje v batolecím věku (Hájková)	79
Základní hlediska přístupu k dítěti ve věku batolete	79
Členění batolecího věku	81
Návaznost a odlišnost jednotlivých funkcí v neuropsychickém vývoji dítěte	82
Vrozené potřeby kojence (Damborská)	82
Biologické potřeby kojence	82
Psychické potřeby kojence	89
Vývoj potřeb dítěte v batolecím věku (Hájková)	89
Biologické potřeby v batolecím věku	90
Psychické potřeby v batolecím věku	92
Emocionální vývoj dítěte	94
Kojenecké období (Damborská)	94
Batolecí období (Hájková)	99
Vytváření a změny sociálních vztahů v jednotlivých fázích raného dětství	101
Kojenecké období (Damborská)	101
Batolecí období (Hájková)	104
Vývoj motoriky	105
Kojenecké období (Damborská)	105
Vývoj motoriky v batolecím věku (Hájková)	132
Vývoj poznávacích procesů v kojeneckém věku (Damborská)	136
Vývoj vnímání	136
Hra	140
Vývoj paměti, představivosti a pozornosti u kojence	149

	Vývoj řeči u kojence	151
	Vývoj myšlení	156
	Význam řeči a myšlení	157
	Konkrétní výchovné cíle v rozvoji řeči v kojeneckém věku	158
	Vývoj poznávacích procesů v batolecím věku (Hájková)	158
	Rozvoj vnímání a orientace v okolí	158
	Rozvoj paměti, představivosti a pozornosti	160
	Vývoj řeči a myšlení	164
	Shrnutí hlavních výchovných cílů v kojeneckém věku (Damborská)	167
	Návyky a zlovyky	169
	Návyky a zlovyky v kojeneckém věku (Damborská)	169
	Nejčastější výchovné obtíže v batolecím období (Hájková)	171
V.	Období předškolního věku (Damborská)	175
	Kritické vývojové momenty v předškolním věku	175
	Vznik nových potřeb	176
	Průběh socializace a jeho výsledky	176
	Sociální vztahy	176
	Citový život	178
	Tělesná vyspělost	179
	Motorika	181
	Vnímání	182
	Myšlení	183
	Hra	185
	Řeč	189
	Návyky a zlovyky	190
VI.	Školní věk (Matějček)	193
	Celková charakteristika	193
	Motorika	195
	Rozumové schopnosti	196
	Sociální vztahy	198
	Dětské skupiny	199
	City	200
	Hra	201
	Práce	202
VII.	Dospívání (Matějček)	204
	Celková charakteristika	204
	Pohybový vývoj, hry a sport	206
	Vývoj rozumových schopností	206
	Citový vývoj	208
	Mravní hodnocení	209
	Vědomí vlastní osobnosti	210
	Společenské vztahy	211
	Sexuální zájmy	212
	Volba povolání	213
VIII.	Věk mladistvý (adolescence) (Matějček)	215
	Celková charakteristika	215
	Tělesný vývoj	217

121	Vývoj rozumových schopností	219
122	Citový a společenský život	220
123	Vztah k rodičům	220
124	Generace a hodnoty	222
125	Vztah k vrstevníkům	223
126	Vztahy sexuální	225
127	IX. Dospělost a stáří (Matějček)	227
128	Celková charakteristika dospělosti	227
129	Mladší věk dospělý	229
130	Střední věk dospělý	230
131	Starší věk dospělý	231
132	Stáří	231
133	X. Psychologie nemocných a tělesně postižených dětí (Matějček)	234
134	Předmět a úloha psychologie nemocných a tělesně postižených dětí	234
135	Pedagogika nemocných a tělesně postižených dětí	235
136	Vnitřní jednota organismu	235
137	Vztah organismu a prostředí	235
138	Onemocnění a individualita dítěte	236
139	Psychické následky somatických poruch u dětí	237
140	Psychické následky přímých poškození ústřední nervové soustavy	238
141	Vážná opoždění duševního vývoje	239
142	Poruchy duševního vývoje na podkladě drobných poškození ústřední nervové soustavy	242
143	Psychické komplikace nemocí	244
144	Běžná horečnatá onemocnění dětského věku	245
145	Nemoci provázené bolestivými podněty	246
146	Nemoci provázené záchvaty	247
147	Vleklá onemocnění	248
148	Zvláště těžká onemocnění	249
149	Psychické následky mimořádné společenské situace nemocného nebo tělesně postiženého dítěte	252
150	Tělesné vady vrozené a získané	252
151	Vady vrozené	252
152	Vady získané	253
153	Anomálie tělesného zjevu	255
154	Vady zraku, sluchu a řeči	256
155	Jak působí nemoc a tělesné postižení na psychiku dítěte?	258
156	Vývojová úroveň dítěte	258
157	Rozsah defektu	259
158	Osobnost pacienta	260
159	Postoj okolí k postiženému člověku	261
160	Dítě v nemocnici	263
161	Kladné stránky pobytu dítěte v nemocnici	263
162	Hospitalismus, psychická deprivace a separace	263
163	Komplexní léčebná péče	266
164	Příprava na hospitalizaci	267
165	Přijetí v nemocnici	268

Pobyt dítěte v nemocnici	269
Propuštění dítěte z nemocnice	271
Vážné léčebné zákroky	272
Příprava	272
Před operací	274
Operace	275
Pooperační psychické následky	275
Lékařské prohlídky a drobné léčebné zákroky	276
Příprava	276
Čekárna	278
Vstup do vyšetřovny	279
Provádění léčebného výkonu	281
Výchovný závěr	282